

УДК 78.071:616.89:004

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/96-1-24>

Марія КАЛАШНИК,

orcid.org/0000-0002-6432-2776

*доктор мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України,
професор кафедри музичного мистецтва
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
(Харків, Україна) asd_x@ukr.net*

Ганна ХІРІНА,

orcid.org/0000-0003-1293-8189

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент закладу вищої освіти кафедри фундаментальних та суспільно-гуманітарних наук
Національного фармацевтичного університету
(Харків, Україна) kilyasha@ukr.net*

ФЕНОМЕН ЗДОРОВ'Я МИТЦЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ ЦИФРОВОЇ ДОБИ

Статтю присвячено осмисленню феномена здоров'я митця музичного мистецтва в соціокультурному просторі цифрової доби. Актуальність дослідження зумовлена зростанням професійних вимог до музикантів, інтенсифікацією виконавської діяльності, цифровізацією культурних практик та підвищеним психоемоційним навантаженням, що суттєво впливають на фізичне, ментальне й екзистенційне благополуччя митця. Наголошується, що попри значний масив наукових праць, присвячених впливу музики на здоров'я людини, проблема здоров'я самого митця-музиканта залишається недостатньо осмисленою в міждисциплінарному соціокультурному вимірі.

Метою статті є аналіз здоров'я митця музичного мистецтва як багатовимірного феномена, що формується на перетині тілесних, психоемоційних, професійно-організаційних і соціокультурних чинників в умовах постмодерної та цифрової культури. У роботі розглянуто трансформацію ролі музиканта в цифровому середовищі, зміну форм творчої комунікації, специфіку виконавської діяльності та пов'язані з нею професійні ризики. Особливу увагу приділено впливу гри на різних музичних інструментах і вокально-хорової діяльності на здоров'я виконавця, а також проблемі слухової гігієни в умовах інтенсифікованого звукового середовища цифрової цивілізації.

У статті обґрунтовано необхідність інтеграції здоров'язберезувальних стратегій у систему музичної освіти та професійної підготовки, формування культури усвідомленої виконавської практики й відповідального ставлення митця до власного тіла та психоемоційного стану. Зроблено висновки, що здоровий митець музичного мистецтва є важливою передумовою збереження творчого потенціалу, розвитку гуманістичних культурних цінностей і формування здорового суспільства в умовах цифрової доби.

***Ключові слова:** здоров'я, митець музичного мистецтва, музика, культура, музична освіта, соціокультурний простір, цифрова цивілізація, інформаційне суспільство.*

Mariya KALASHNYK,

orcid.org/0000-0002-6432-2776

*Doctor of Arts, Professor, Honored Worker of Arts of Ukraine,
Professor at the Department of Music Art
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
(Kharkiv, Ukraine) asd_x@ukr.net*

Ganna KHIRINA,

orcid.org/0000-0003-1293-8189

*Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Fundamental and Social Sciences and Humanities
National University of Pharmacy
(Kharkiv, Ukraine) kilyasha@ukr.net*

THE PHENOMENON OF THE HEALTH OF A MUSICAL ARTIST IN THE SOCIO-CULTURAL SPACE OF THE DIGITAL AGE

This article offers a conceptual analysis of the phenomenon of health as it pertains to the musical artist within the sociocultural context of the digital age. The relevance of the study arises from the increasing professional demands placed upon musicians, the intensification of performing practices, the digitalisation of cultural life, and the growing psycho-

emotional pressure that significantly affects artists' physical, mental, and existential well-being. Although the influence of music on human health has been widely examined, the health of the musician as a creative subject remains insufficiently explored from an interdisciplinary sociocultural perspective.

The aim of the article is to examine the health of the musical artist as a multidimensional phenomenon shaped by the interaction of bodily, psycho-emotional, professional, and sociocultural factors within postmodern and digital culture. The study analyses transformations in the role of the musician within digital environments, shifts in artistic communication, and the specific conditions of contemporary performing activity together with their associated professional risks. Particular attention is paid to instrumental and vocal-choral practices, as well as to issues of auditory hygiene under conditions of intensified sound exposure characteristic of digital civilisation.

The article substantiates the necessity of integrating health-preserving strategies into music education and professional training, emphasising the importance of conscious performing practices and a responsible attitude towards one's own body and psycho-emotional state. It concludes that the health of the musical artist constitutes a fundamental prerequisite for the preservation of creative potential, the transmission of humanistic cultural values, and the development of a healthy society in the digital age.

Key words: health, musical artist, music, culture, music education, sociocultural space, digital civilisation, information society.

Постановка проблеми. Життя і здоров'я людини є базовими цінностями, а питання їх збереження традиційно перебувають у центрі уваги міждисциплінарних досліджень. Митець музичного мистецтва, впливаючи на фізичний і духовний стан інших засобами музики, водночас сам зазнає складного психофізіологічного впливу виконавської діяльності. Попри ґрунтовну розробку теми впливу музики на здоров'я людини, проблема здоров'я самого музиканта залишається недостатньо осмисленою в науковому дискурсі.

Трансформації культурної парадигми наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст., перехід від модернізму до постмодерну, а згодом до цифрової цивілізації, зумовили зміну уявлень про суб'єкт творчості, тілесність і комунікацію. У сучасному багатовимірному та цифровізованому культурному просторі митець функціонує не лише як виконавець, а й як медійний суб'єкт, залучений до онлайн-платформ, соціальних мереж і дистанційних форматів творчості. Прискорений темп життя, інформаційне перевантаження, конкуренція за увагу та емоційне виснаження істотно впливають на психічне, фізичне й екзистенційне здоров'я музиканта.

Незважаючи на зростання інтересу до проблем цифрової культури та тілесності, феномен здоров'я митця музичного мистецтва залишається фрагментарно вивченим, поза цілісним соціокультурним і філософським контекстом. Отже, постає наукова проблема комплексного осмислення здоров'я музиканта як багатовимірного феномена, що формується на перетині тілесних, психоемоційних, соціальних і культурних чинників у просторі постмодерної та цифрової культури.

Аналіз досліджень. Проблема здоров'я митців музичного мистецтва в сучасну цифрову добу відносно нова, але цікавить дослідників з різних країн та наукових напрямів – медицини, педагогіки, мистецтвознавства, культурології. Органі-

зація навчального процесу музикантів з використанням здоров'язбережувальних технологій знайшла відображення в працях А. Врубель (Врубель, 2024), І. Малашевської (Малашевська, 2017), О. Переверзєвої (Переверзєва, 2024), В. Салій (Салій, 2009), С. Сисоевої (Сисоева, 2024), у колективній монографії харківських науковців під редакцією Ю. Бойчука (Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження, 2017).

Проблему впливу сучасної цивілізації на слух музикантів-професіоналів і методики його збереження розглянуто в працях Е. Шуріг, Р. Хейк, М. Бірке, Д. Деркс, К. Зіденбург, Г. Кройц (Schurig, Hake, Birke, Derks, Siedenburger & Kreutz, 2024), .Г. Пур'ягуб, Р. Мехрдад, С. Пурхосейн (Pouryaghoub, Mehrdad & Pourhosein, 2017), Т. Шінк, Г. Кройц, В. Буш, І. Піжо, В. Аренс (Schink, Kreutz, Busch, Pigeot & Ahrens, 2014), Д. Н. Халеві-Кац, Е. Яакобі, та Г. Путтер-Кац (Halevi-Katz, Yaakobi & Putter-Katz, 2015), М. Ф. Зандер, К. Шпан, та Б. Ріхтер (Zander, Spahn & Richter, 2008) та ін. Тема підтримки ментального здоров'я музикантів в умовах сучасного суспільства досліджена М. Кортє, Д. Черчі, Р. Вері, Р. Тіммерс, В. Дж. Вільямсон (Korte, Cerci, Wehry, Timmers & Williamson, 2025), Е. Песен, Д. Дж. Коллінз, А. Макнамара (Pesen, Collins, & MacNamara, 2018). Оригінальним є дослідження Г. Масгрейв, Д. Карні, М. С. Тіббер про вплив соціальних мереж на психічний стан здоров'я музикантів (Musgrave, Carney & Tibber, 2025). Тема впливу сучасних цифрових трансформацій в музичній індустрії на здоров'я, психологічний стан митців в галузі музики була проаналізована в наукових роботах А. Пушміна (Pushmin A., 2024), І. Антипіної (Антипіна, 2024), Н. К. Хейлз (Hayles, 2012), М. Кац (Katz, 2010). Практичні дослідження рухової активності музикантів, стану їхньої нервової системи присвячені праці Й. Долл-Лі, Е. Пассарото, Е. Альтенмюллер, А. Лі (Doll-Lee, Passarotto,

Altenmüller, & Lee, 2026), (Lee, Altenmüller, 2015). Хоча величезний масив наукових досліджень теми здоров'я музикантів у сучасну цифрову добу виствітлює цю важливу проблему, але поза увагою поки що залишається осмислення феномена здоров'я митця в галузі музики як складного соціокультурного явища.

Мета статті – осмислення феномена здоров'я митця музичного мистецтва як багатовимірного соціокультурного явища, що формується під впливом трансформацій постмодерної культури, цифрових комунікацій і змінених практик творчої діяльності в умовах цифрової доби, а також у виявленні ключових чинників, які визначають збереження фізичного, психоемоційного й ціннісного благополуччя музиканта в сучасному соціокультурному просторі.

Виклад основного матеріалу. Дане дослідження є продовженням наших попередніх публікацій про історію розвитку категорії «митець», про тезаурус митця, про роль і місце митця в сучасному культурному просторі (Калашник, Хіріна, 2025; Новіков, Калашник, Хіріна, 2025; Хіріна, Калашник, Новіков, 2024; Kalashnyk, Khirina, Soshnikov, Novikov & Savchenko, 2024). Здоровий митець музичного мистецтва є передумовою сталого і здорового суспільства. Поштовхом до написання цієї статті стала участь однієї з її авторок – професора музичного мистецтва Марії Калашник в роботі Європейського Конгресу «Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen» (АЕС), який проходив 5–8 листопада 2025 р. в Австрії у місті Зальцбург у консерваторії «Моцартеум» на тему «The leading voice for higher music education in Europe» («Провідний голос за вищу музичну освіту в Європі»), на сесіях і диспутах якого обговорювалася проблема здоров'я музикантів, навчання майбутніх митців музичного мистецтва здоров'язберезувальним та інклюзивним методикам (АЕС Congress 2025 Report 2025).

Феномен здоров'я митця являє собою складний, інтегральний стан, який поєднує фізичне здоров'я, ментальну стійкість, творчу продуктивність, гармонію між тілом, внутрішнім світом і творчістю. Здоров'я митця – це не тільки відсутність хвороби, а й ресурс фізичних і духовних сил для самореалізації, нових ідей, підтримки високої працездатності, активної участі в музикотерапії, яка неможлива без здорового музиканта.

Невід'ємною складовою феномену здоров'я митця музичного мистецтва є гра на музичному інструменті, яка вимагає фізичної сили, витривалості, розвинутого і тренованого опорно-рухли-

вого апарату. Професія музиканта вимагає багаторічного складного та інтенсивного навчання, яке, як правило, розпочинається з раннього дитинства і завжди впливає на фізичний розвиток у процесі зростання. Тривала та активна професійна підготовка призводить не тільки до високого рівня технічної майстерності, але й супроводжується специфічними проблемами зі здоров'ям. Сучасна система всього комплексу музичної освіти (музична школа, коледж, університет) має ґрунтуватися на принципах здоров'язбереження, а вибір педагогічних стратегій, від більш директивних до партнерсько-орієнтованих, повинен узгоджуватися з індивідуальними психофізичними та особистісними характеристиками здобувачів музичної освіти. Важливим завданням освітнього процесу є формування культури усвідомленої виконавської практики, закладення якої доцільно здійснювати вже на початкових етапах професійного навчання.

Здоров'я професійного музиканта формується під впливом комплексу взаємопов'язаних фізіологічних, психологічних, професійно-організаційних і соціокультурних чинників.

До фізіологічних детермінант належать особливості виконавської техніки у грі на музичному інструменті або вокалі, зокрема раціональність чи нераціональність постановки, рівень м'язової напруги, а також інтенсивне навантаження на опорно-руховий апарат, пов'язане зі статичними позами, повторюваними рухами та тілесною асиметрією. Важливу роль відіграє стан дихальної системи, особливо у вокалістів і виконавців на духових інструментах, рівень загальної фізичної підготовленості (витривалість, гнучкість, м'язовий тонус), а також специфічний режим праці та відпочинку, що охоплює тривалість перерв, якість сну та відновлювальні практики.

Психологічні чинники істотно впливають на ментальне здоров'я музикантів і включають сценічне хвилювання, передвиконавський стрес, значне емоційне навантаження творчої діяльності, пов'язане з переживаннями щодо інтерпретації та якості виконання музичного твору, підвищений рівень тривожності, коливання самооцінки, а також ризики хронічного професійного вигорання.

До професійно-організаційних факторів належать тривалість та інтенсивність репетиційного процесу, специфічні умови праці (акустичні характеристики приміщення, освітлення, температурний режим, ергономічна організація робочого простору), вага та якість музичного інструменту, його відповідність антропометричним параме-

трам виконавця, а також репертуарні вимоги, зумовлені технічною складністю та стилістичним навантаженням.

Оскільки професійний музикант є учасником певної соціокультурної спільноти, суттєвий вплив на його фізичне та психоемоційне благополуччя мають соціальні та культурні чинники, зокрема особливості професійного середовища та рівень конкуренції, наявність соціальної підтримки з боку колег, педагогів і родини, суспільні очікування та культурні моделі успіху, а також ступінь професійного визнання й матеріального забезпечення.

У виступах провідних спікерів Конгресу АЕС професора, доктора медицини Сімоні Граф, професора, доктора медицини і музики Андре Лі, доктора медичних наук, магістра музики Йоганна Долл, професора музики Ізабель Габбе наголошувалося на важливості уважного відношення до головного інструменту митців музичного мистецтва – слуху, без якого неможлива сама професія музиканта. Важливі ідеї з цієї теми були висловлені провідним європейським науковцем у галузі музичної медицини та фізіології музикантів, професійним музикантом-скрипалем, професором, керівником Інституту музичної фізіології та медицини музикантів при Університеті музики, драматичного мистецтва та медіа в Ганновері (Hochschule für Musik, Theater und Medien Hannover) Андре Лі в доповіді «Музика і медицина» (АЕС Congress 2025 Report, 2025. С. 11–12). Слух музиканта є однією з ключових складових його професійного здоров'я та фундаментальною передумовою повноцінної творчої діяльності. На відміну від побутового слухового сприйняття, професійний музичний слух функціонує як складна психофізіологічна система, що поєднує сенсорні, когнітивні та інтерпретаційні механізми. Стан органів слуху безпосередньо впливає не лише на інтонаційну точність і технічну досконалість виконання, а й на художню виразність, стилістичну адекватність та здатність до тонкого звукового мислення. У структурі здоров'я музиканта слух виконує подвійну функцію. З одного боку, він є провідним інструментом професійної діяльності, а з іншого – постає вразливою зоною підвищеного ризику, що зазнає значних навантажень у процесі навчання, репетицій та концертів. Тривалий вплив високого рівня звукового тиску, особливо в умовах ансамблевого та оркестрового музикування, використання електронно-підсилених інструментів і навушників, може призводити до функціональних порушень слуху, зниження чутливості до динамічних і тембрових нюансів, появи тинітуса та хронічної слухової втоми. Сучасна цифрова цивілізація істотно трансформує умови слухового функціонування музиканта, формуючи нові типи навантажень і ризиків. Активне використання циф-

рових аудіотехнологій, студійних програм, платформ дистанційного навчання, онлайн-репетицій і потокового прослуховування музики призводить до зростання тривалості та інтенсивності слухового впливу, часто за відсутності природних пауз для відновлення слухової системи. Постійна робота в навушниках, орієнтація на компресований цифровий звук і стандартизовані рівні гучності змінюють слухову чутливість, впливають на сприйняття просторовості, динамічного діапазону та акустичної глибини звучання. Водночас цифрове середовище сприяє формуванню нової моделі слухового сприйняття, що характеризується фрагментарністю, багатоканальністю та зниженням концентрації на тривалих звукових формах. Для музиканта це може означати поступове ослаблення навичок глибокого, цілісного слухання, що є критично важливим для інтерпретаційної роботи з музичним твором. Таким чином, слух у цифрову добу зазнає не лише фізіологічного, а й когнітивно-культурного переналаштування. Слухове перевантаження в умовах цифрової культури має й психоемоційні наслідки. Страх втрати слуху, підвищена залежність від технічних засобів корекції звучання, постійний самоконтроль у процесі запису та відтворення музики можуть спричинити зростання тривожності, емоційне виснаження та зниження впевненості у власній виконавській автономії. Для збереження здорового слуху в митців музичного мистецтва важливим є спочатку формування культури слухової гігієни та усвідомленого слухання, а потім її дотримання, що передбачає регуляцію звукового навантаження, раціональне використання цифрових технологій, впровадження профілактичних і відновлювальних практик у систему музичної освіти та професійної підготовки. Турбота про слух музиканта постає не лише як медико-професійне завдання, яке вирішують професійні лікарі, що працюють сьогодні разом із творчими колективами у вищих музичних навчальних закладах, а й як складова ширшої культурної стратегії збереження творчого потенціалу митця в умовах інтенсифікованого звукового середовища цифрової доби.

У межах засідань Конгресу АЕС було проаналізовано типові скарги музикантів, пов'язані з виконавською діяльністю та грою на музичних інструментах, а також представлено сучасні інноваційні підходи в галузі музичної медицини, спрямовані на вдосконалення методів діагностики, профілактики й терапії професійно зумовлених порушень.

Гра на музичному інструменті являє собою не просто виконання нотного тексту, а є складною психофізіологічною діяльністю, яка поєднує інтелект, рух, емоції та тілесні відчуття. На відміну від пасивного прослуховування, коли слухач лише сприймає музику, виконавська діяльність вимагає

активної участі всього організму, що безпосередньо впливає на здоров'я митця. Музика може зцілювати, тренувати й надихати, але водночас приховує певні ризики, які залежать від інструмента, техніки, інтенсивності занять та індивідуальних особливостей музиканта-виконавця.

Клавійні інструменти (фортепіано, орган, кларнет, синтезатор, баян, акордеон) тренують дрібну моторику, координацію рухів, активують взаємодію півкуль мозку, допомагають контролювати емоції, знижують тривожність і розвивають пам'ять, увагу та просторове мислення. Але занадто тривале або неправильно організоване заняття музикою може призвести до перенапруження кистей і передпліч, навантаження на хребет і плечовий пояс, а інколи й до тунельних синдромів.

Струнні смичкові інструменти (скрипка, альт, віолончель, контрабас) розвивають слухову чутливість, точність рухів, тонку координацію та емоційну виразність. Проте музиканти часто стикаються з асиметричним навантаженням на плечі та шию, м'язовими затисками і проблемами з поставою при тривалих заняттях. На цій проблемі зосередився у своїй доповіді професор Андре Лі, основні наукові інтереси якого полягають у дослідженні рухових розладів у музикантів, зокрема фокальної, специфічної для певних завдань дистонії та специфічного для певних завдань тремору, чому була присвячена його габілітаційна робота на кафедрі неврології клініки TUM Klinikum Rechts der Isar у Мюнхені. Також Андре Лі проводить дослідження сприйняття болю та обробки болю в музикантів. У 2015 році науковець був одним із засновників міждисциплінарної амбулаторної клініки для музикантів. Одночасно він з шести років грає на скрипці, навчався у провідних фахівців музичного мистецтва, професора Вільфріда Лаатца (Музичний університет Любека) та професора Інгольфа Турбана (Мюнхенський університет музики та драматичного мистецтва) й продовжує виступати з різними оркестрами та камерними ансамблями, тому цю проблему відчуває на собі та допомагає музикантам її вирішувати.

Струнні щипкові інструменти (гітара, бандура, арфа) дають помірне фізичне навантаження, розвивають відчуття ритму та допомагають знімати психоемоційну напругу. Однак інтенсивна практика може призвести до перенапруження пальців і кистей, а іноді до локальних больових синдромів.

Духові інструменти (флейта, кларнет, саксофон, труба, туба, тромбон, фагот) покращують роботу дихальної системи, тренують діафрагму та м'язи обличчя, стабілізують серцево-судинну діяльність і навіть використовуються для лікування бронхо-легеневих захворювань. Але гра на духових інструментах може викликати перенаван-

таження дихального апарату, проблеми з прикусом і м'язами губ, а неправильне дихання інколи призводить до запаморочень.

Ударні інструменти (барабани, перкусія) активно розвивають координацію, витривалість і відчуття ритму, допомагають знімати стрес через фізичну активність і навіть застосовуються у фізичній реабілітації. Водночас професійні ударники відчувають навантаження на плечові та ліктьові суглоби, слух і ризик травм при надмірній інтенсивності занять.

Вокально-хоровий спів, голос виконавця є унікальним «живим інструментом», який нерозривно пов'язаний із самою людиною. Виконання вокальних творів нормалізує дихання, тренує мовленнєвий апарат, знімає психоемоційну напругу і підвищує самооцінку. Проте частими проблемами стають перенапруження голосових зв'язок і хронічні голосові розлади при неправильній техніці. З перенавантаженням голосових зв'язок постійно стикаються артисти, які часто гастролюють і мають багато концертних виступів. Тому лікарі-фоніатори стають невід'ємними й важливими учасниками творчих колективів.

Тривала або неправильно організована практика може викликати перенавантаження опорно-рухового апарату, м'язові затиски, тендиніти та інші професійні захворювання музикантів. Тому для збереження здоров'я важливо дотримуватися ергономіки, раціонального режиму занять і психофізіологічної гігієни. Музика повинна надихати, а не шкодити, що є важливим завданням кожного виконавця.

Акцентуючи увагу на необхідності індивідуалізованих стратегій збереження здоров'я митців музичного мистецтва, треба підкреслити, що міждисциплінарне розуміння взаємозв'язку музики та медицини сприяє покращенню психофізичного благополуччя та виконавської ефективності музикантів, водночас поглиблюючи наукові уявлення про нейропластичність і адаптаційний потенціал людини.

Висновок. У сучасному суспільстві зростання професійних вимог і психоемоційного навантаження робить збереження здоров'я музиканта особливо важливим, охоплює фізичні, психічні та соціокультурні аспекти і безпосередньо впливає на якість творчості та професійну тривалість. Ефективне підтримання здоров'я можливе лише за умови інтеграції відповідних стратегій у музичну освіту, виконавську практику та культурну політику, а також усвідомленого ставлення музиканта до свого тіла та психоемоційного стану. Здоровий музикант стає не лише майстром своєї справи, а й чинником розвитку здорового суспільства та збереження гуманістичних культурних цінностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Врубель А. Здоров'язбережувальний та здоров'явіднолювальний потенціал музикотерапії у кризових ситуаціях сьогодення. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2024. № 2 (33). С. 114–120. DOI: <https://doi.org/10.33842/22195203-2024-2-33-114-120>.
2. Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження : колективна монографія / ред. Ю. Бойчук. Харків : Вид. Рожко С. Г., 2014. 488 с.
3. Калашник М., Хіріна Г. Тезаурусний підхід до інтерпретації поняття «митець»: філософсько-мистецтвознавчий аналіз. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич, 2025. Вип. 93, т. 1. С. 186–193. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/93-1-26>.
4. Малашевська І. А. Значення і роль саногенно-особистісної парадигми музичного виховання дошкільнят і молодших школярів. *Науковий вісник Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія та методика художньої освіти*. 2017. № 22 (1). С. 188–193. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_014_2017_22\(1\)_37](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_014_2017_22(1)_37).
5. Новіков Ю., Калашник М., Хіріна Г. Поняття «митець»: нові компетенції, роль та місце у суспільстві в умовах сучасних соціально-культурних трансформацій (філософсько-мистецтвознавчий аналіз). *Музикознавча думка Дніпропетровщини*. 2025. № 28 (1). С. 276–289. <https://doi.org/https://doi.org/10.33287/222492>.
6. Переверзєва О. Здоров'язберігаючі освітні технології у процесі навчання музиканта-виконавця. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2024. № 2 (33). С. 209–217. DOI: <https://doi.org/10.33842/22195203-2024-2-33-209-217>.
7. Салій В. С. Духовний розвиток підлітків засобами мистецтва. *Молодь і ринок*. 2009. № 5. С. 111–113.
8. Сисоєва С. Феномен музичної творчості в контексті збереження здоров'я учнів в умовах воєнного стану. *Освітологія*. 2024. № 13. С. 30–38. DOI: [10.28925/2412-124X.2024.13.3](https://doi.org/10.28925/2412-124X.2024.13.3).
9. Хіріна Г. О., Калашник М. П., Новіков Ю. М. Переосмислення ролі митця в епоху нового часу: філософсько-мистецтвознавчий аналіз. *Гілея : наук. вісник*. Київ, 2024. Вип. 197/198 (№ 7/8). С. 34–42. DOI: [https://doi.org/10.31392/Hileya-PHILOSOPHICAL-2024.7-8\(197-198\).05](https://doi.org/10.31392/Hileya-PHILOSOPHICAL-2024.7-8(197-198).05).
10. AEC Congress 2025 Report. AEC. URL: <https://aec-music.eu/news-article/aec-congress-2025-report/> (date of access: 16.02.2026).
11. Doll-Lee J., Passarotto E., Altenmüller E., Lee A. Divergent Recovery Paths in Musicians' Dystonia. *Tremor and Other Hyperkinetic Movements*. 2026. Vol. 16, № 5. P. 1–6. DOI: [10.5334/tohm.1101](https://doi.org/10.5334/tohm.1101); URL: https://www.researchgate.net/publication/399937612_Divergent_Recovery_Paths_in_Musicians'_Dystonia.
12. Halevi-Katz D. N., Yaakobi E., Putter-Katz H. Exposure to music and noise-induced hearing loss (NIHL) among professional pop/rock/jazz musicians. *Noise Health*. 2015. № 17. P. 158–164. <https://doi.org/10.4103/1463-1741.155848>.
13. Hayles K. N. *How We Think: Digital Media and Contemporary Technogenesis*. Chicago : University of Chicago Press. 2012. 296 p. DOI: <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226321370.001.0001>.
14. Kalashnyk M., Khirina G., Soshnikov A., Novikov I., Savchenko L. Transformation of the content of the category of «artist» in the modern era in philosophical and art historical discourse. *Amazonia Investiga*. 2024. Vol. 13, Iss. 79. P. 245–256. <https://doi.org/10.34069/AI/2024.79.07.19>.
15. Katz M. Capturing Sound. How Technology Has Changed Music. *De Gruyter Brill*. 2010. URL: <https://www.degruyterbrill.com/document/doi/10.1525/9780520947351/html> (date of access: 16.02.2026).
16. Korte M., Cerci D., Wehry R., Timmers R., Williamson V. J. The patient musician: a qualitative investigation of professional classical musicians who previously suffered from depression. *BMC Public Health*. 2025. № 25. Article 1612. <https://doi.org/10.1186/s12889-025-22656-w>.
17. Lee A., Altenmüller E. Detecting position dependent tremor with the Empirical mode decomposition. *Journal of Clinical Movement Disorders*. 2015. Vol. 2, № 3. P. 1–6. https://doi.org/10.1186/s40734-014-0014-z?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle.
18. Musgrave G., Carney D., Tibber M. S. «Working in the content factory»: musicians' social media use and mental health as seen through the lens of a transdiagnostic cognitive behavioural conceptualisation. *Frontiers in Psychology*. 2025. № 16. Article 1542407. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1542407>.
19. Pecan E., Collins DJ., MacNamara A. «It's Your Problem. Deal with It». Performers' Experiences of Psychological Challenges in Music. *Front. Psychol.* 2018. № 8. Article 2374. DOI: [10.3389/fpsyg.2017.02374](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.02374).
20. Pouryaghoub G., Mehrdad R., Pourhosein S. Noise-Induced hearing loss among professional musicians. *Journal of Occupational Health*. 2017. Vol. 59, Iss. 1, January. P. 33–37. <https://doi.org/10.1539/joh.16-0217-OA>.
21. Pushmin A. Digital Management in the Field of Art and Music Industry. *Socio-Cultural Management Journal*. 2024. № 7 (1). P. 84–103. <https://doi.org/10.31866/2709-846X.1.2024.304780>.
22. Schink T., Kreutz G., Busch V., Pigeot I., Ahrens W. Incidence and relative risk of hearing disorders in professional musicians. *Occup Environ. Med.* 2014. № 71. P. 472–476. <https://doi.org/10.1136/oemed-2014-102172>.
23. Schurig E., Hake R., Birke M., Derks D., Siedenburg K., Kreutz G. Hearing health literacy among professional and amateur musicians. *Scientific Reports*. 2024. № 14. Article 28441. <https://doi.org/10.1038/s41598-024-79875-1>.
24. Zander M. F., Spahn C., Richter B. Employment and acceptance of hearing protectors in classical symphony and opera orchestras. *Noise Health*. 2008. № 10. P. 14–26. <https://doi.org/10.4103/1463-1741.39004>.

REFERENCES

1. Vrubel A. (2024). Zdroviyazberezhuvalniy ta zdoroviavidnoliuvalniy potentsial muzykoterapii u kryzovykh sytuatsiakh sohodennia. [Health-protecting and health-rehabilitating potential of music therapy in today's crisis situations]. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu. Serii: Pedahohika*. 2 (33). 114–120. DOI: <https://doi.org/10.33842/22195203-2024-2-33-114-120>. [in Ukrainian].
2. Zahalna teoriia zdorovia ta zdoroviazberezhennia. (2014). [General theory of health and healthcare] : kolektyvna monohrafiia / red. Yu. Boichuk. Kharkiv: Vyd. Rozhko S. H. 488 s. [in Ukrainian].
3. Kalashnyk M., Khirina H. (2025). Tezaurusnyi pidkhid do interpretatsii poniattia «mytets»: filofosko-mystetstvovnavchyi analiz. [Thesaurus approach to interpreting the concept of 'artist': philosophical and art historical analysis]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. Drohobych. 93(1). 186–193. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/93-1-26> ; URL: <https://aphn-journal.in.ua/93-1-2025> <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/21519>. [in Ukrainian].

4. Malashevskaya I. A. (2017). Znachennia i rol sanohenno-osobystisnoi paradyhmy muzychnoho vykhovannia doshkilniat i molodshykh shkoliariv. [The significance and role of the sanogenic-personal paradigm in the musical education of preschoolers and primary school pupils]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya 14: Teoriia ta metody khudozhnoi osvity*. 22(1). 188–193. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_014_2017_22\(1\)_37](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_014_2017_22(1)_37). [in Ukrainian].
5. Novikov Yu., Kalashnyk M., Khirina H. (2025). Poniattia «mytets»: novi kompetentsii, rol ta mistse u suspilstvi v umovakh suchasnykh sotsialno-kulturnykh transformatsii (filosofsko-mystetstvoznachnyi analiz). [The Concept of the 'Artist': New Competencies, Role, and Place in Society Amid Contemporary Socio-Cultural Transformations. A Philosophical and Art Studies Analysis]. *Muzykoznavcha dumka Dnipropetrovshchyny*. 28(1). 276–289. <https://doi.org/https://doi.org/10.33287/222492>. [in Ukrainian].
6. Pereverzieva O. (2024). Zdoroviazberihaiuchi osviti tekhnologii u protsesi navchannia muzykanta-vykonavtsia. [Health-saving educational technologies in the process of education of a musician-performer]. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Seriya: Pedahohika*. 2(33). 209–217. DOI: <https://doi.org/10.33842/22195203-2024-2-33-209-217>. [in Ukrainian].
7. Sali V. S. (2009). Dukhovnyi rozvytok pidlitkiv zasobamy mystetstva. [Spiritual development of adolescents through art]. *Molod i rynek*. 5(52). 111–113. [in Ukrainian].
8. Sysioeva S. (2024). Fenomen muzychnoi tvorchosti v konteksti zberezhenia zdorovia uchniv v umovakh voiennoho stanu. [The phenomenon of musical creativity in the context of preserving the health of students under the conditions of martial state]. *Osvitohiia*. 13. 30–38. DOI: [10.28925/2412-124X.2024.13.3](https://doi.org/10.28925/2412-124X.2024.13.3). [in Ukrainian].
9. Khirina H. O., Kalashnyk M. P., Novikov Yu. M. (2024). Pereosmyslennia roli myttsia v epokhu novoho chasu: filosofsko-mystetstvoznachnyi analiz. [Reinterpretation of the Artist's Role in the Modern Era: A Philosophical and Art Historical Analysis]. *Hileia: naukovyi visnyk*. Kyiv. 197–198 (7–8). 34–42. DOI: [https://doi.org/10.31392/Hileya-PHILOSOPHICAL-2024.7-8\(197-198\).05](https://doi.org/10.31392/Hileya-PHILOSOPHICAL-2024.7-8(197-198).05). [in Ukrainian].
10. AEC Congress 2025 Report. AEC. URL: <https://aec-music.eu/news-article/aec-congress-2025-report/> (date of access: 16.02.2026).
11. Doll-Lee J., Passarotto E., Altenmüller E., & Lee A. (2026). Divergent Recovery Paths in Musicians' Dystonia. *Tremor and Other Hyperkinetic Movements*. 16(1). 1–6. DOI: [10.5334/tohm.1101](https://doi.org/10.5334/tohm.1101) <https://www.researchgate.net/publication/399937612-Divergent-Recovery-Paths-in-Musicians-Dystonia>.
12. Halevi-Katz D. N., Yaakobi E., & Putter-Katz H. (2015). Exposure to music and noise-induced hearing loss (NIHL) among professional pop/rock/jazz musicians. *Noise Health*. 17. 158–164. <https://doi.org/10.4103/1463-1741.155848>.
13. Hayles K. N. (2012). *How We Think: Digital Media and Contemporary Technogenesis*. Chicago: University of Chicago Press. doi: <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226321370.001.0001>.
14. Kalashnyk M., Khirina G., Soshnikov A., Novikov I., & Savchenko L. (2024). Transformation of the content of the category of «artist» in the modern era in philosophical and art historical discourse. *Amazonia Investiga*. 13(79). 245–256. <https://doi.org/10.34069/AI/2024.79.07.19>.
15. Katz M. (2010). Capturing Sound. How Technology Has Changed Music. *De Gruyter Brill*. URL: <https://www.degruyterbrill.com/document/doi/10.1525/9780520947351/html> (date of access: 16.02.2026).
16. Korte M., Cerci D., Wehry R., Timmers R., & Williamson V. J. (2025). The patient musician: a qualitative investigation of professional classical musicians who previously suffered from depression. *BMC Public Health*. 25. 1612. <https://doi.org/10.1186/s12889-025-22656-w>.
17. Lee A., Altenmüller E. (2015). Detecting position dependent tremor with the Empirical mode decomposition. *Journal of Clinical Movement Disorders*. 2(1). 3. 1–6. https://doi.org/10.1186/s40734-014-0014-z?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
18. Musgrave G., Carney D., & Tibber M. S. (2025). «Working in the content factory»: musicians' social media use and mental health as seen through the lens of a transdiagnostic cognitive behavioural conceptualisation. *Frontiers in Psychology*. 16. 1542407. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1542407>.
19. Pecan E., Collins DJ., & MacNamara A. (2018). «It's Your Problem. Deal with It». Performers' Experiences of Psychological Challenges in Music. *Front. Psychol.* 8, 2374. doi: [10.3389/fpsyg.2017.02374](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.02374).
20. Poryaghoub G., Mehrdad R., & Pourhosein S. (2017). Noise-Induced hearing loss among professional musicians. *Journal of Occupational Health*. 59(1). 33–37. <https://doi.org/10.1539/joh.16-0217-OA>.
21. Pushmin A. (2024). Digital Management in the Field of Art and Music Industry. *Socio-Cultural Management Journal*. 7(1). 84–103. <https://doi.org/10.31866/2709-846X.1.2024.304780>.
22. Schink T., Kreutz G., Busch V., Pigeot I., & Ahrens W. (2014). Incidence and relative risk of hearing disorders in professional musicians. *Occup Environ. Med.* 71. 472–476. <https://doi.org/10.1136/oemed-2014-102172>.
23. Schurig E., Hake R., Birke M., Derks D., Siedenburg K., & Kreutz G. (2024). Hearing health literacy among professional and amateur musicians. *Scientific Reports*. 14. 28441. <https://doi.org/10.1038/s41598-024-79875-1>.
24. Zander M. F., Spahn C., & Richter B. (2008). Employment and acceptance of hearing protectors in classical symphony and opera orchestras. *Noise Health*. 10. 14–26. <https://doi.org/10.4103/1463-1741.39004>.

Дата першого надходження статті до видання: 23.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.04.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

